

PHÂN TÍCH GIÁ TRỊ NHÂN ĐẠO TRONG TÁC PHẨM VỢ CHỒNG A PHỦ CỦA NHÀ VĂN TÔ HOÀI

1. Dàn ý phân tích giá trị nhân đạo

a. Mở bài:

- Giới thiệu về truyện Vợ chồng A Phủ: Trong chương trình học sách giáo khoa của Bộ giáo dục và Đào tạo có những bài học rất ý nghĩa. Trong đó, có tác phẩm Vợ chồng A Phủ nêu cao lên giá trị nhân đạo của con người, chúng ta cùng đi tìm hiểu về giá trị nhân văn trong tác phẩm.

b. Thân bài: Phân tích giá trị nhân đạo trong vợ chồng A Phủ:

- Tác giả Tô Hoài:

+ Ông sinh năm 1920 và mất năm 2014 có tên là Nguyễn Sen.

+ Ông đến từ Nghĩa Đô - Từ Liêm - Hà Nội.

+ Ông học hết tiểu học rồi đi làm, ông có sự nghiệp văn chương rất phong phú.

+ Những sáng tác của ông: những mảnh đời ở vùng quê nghĩa đô, những con vật gần gũi với con người, Hà nội trong những năm chống Pháp, miền núi với cách mạng và chủ nghĩa xã hội.

- Tác phẩm Vợ chồng A Phủ:

+ Tác phẩm được viết khi tác giả tham gia chiến dịch Tây Bắc.

+ Được in trong tập truyện Tây Bắc.

- Giá trị nhân đạo trong truyện:

+ Đối với nhân vật Mị:

- Khi sức sống tiềm tàng trong con người được hồi sinh thì nó là ngọn lửa không thể dập tắt.
- Nó tất yếu chuyển thành hành động phản kháng táo bạo, chống lại mọi sự chà đạp, lăng nhục để cứu cuộc đời mình.

+ Đối với A Phủ:

- Tinh thần phản kháng là cơ sở cho sự giác ngộ Cách mạng sau này.
- Có sức sống tiềm tàng mãnh liệt.

c. Kết bài: Nêu cảm nghĩ của em về tinh thần nhân đạo trong tác phẩm Vợ chồng A Phủ:

- Đây là tác phẩm có giá trị nhân đạo sâu sắc.

- Thể hiện sự vươn lên mãnh liệt của con người.

2. Phân tích nội dung của giá trị nhân đạo

Tô Hoài là nhà văn nổi tiếng với cảm quan hiện thực đầy tinh tế về cuộc sống đời thường cùng sự nhạy bén trong việc sử dụng ngôn từ. Không chỉ vậy, ông còn là một nhà văn với tinh thần nhân đạo sâu sắc, mới mẻ. Điều này đã được thể hiện thông qua số phận của nhân vật Mị và A Phủ trong truyện ngắn "Vợ chồng A Phủ", in trong tập "Truyện Tây Bắc".

Giá trị nhân đạo là sự quan tâm đến con người mà biểu hiện của giá trị nhân đạo là lòng thương người, sự cảm thông, bênh vực con người. Mỗi một tác phẩm thì giá trị hiện thực và

giá trị nhân đạo biểu hiện ở khía cạnh khác nhau. Giá trị nhân đạo trong “Vợ chồng A Phủ” trước hết được thể hiện ở phương diện tố cáo những thế lực độc ác. Đó là thế lực phong kiến miền núi lợi dụng chính sách cho vay nặng lãi nhằm đọa đày người lương thiện. Trước tiên là ở Mị, nàng bị buộc vào vòng luẩn quẩn của cái nợ từ thời ba mẹ nàng. Còn ở A Phủ là khoản nợ 100 đồng bạc trắng. Chúng trói buộc cả hai con người đáng thương vào cuộc đời đau khổ. Đến một ngày thì Mị không còn ý thức phản kháng nữa, bởi ở lâu trong cái khổ, Mị quen khổ rồi. “Bây giờ thì Mị tưởng mình cũng là con trâu, mình cũng là con ngựa... ngựa chỉ biết việc ăn cỏ, biết đi làm mà thôi... Bao giờ cũng thế, suốt năm suốt đời như thế.” Rồi đến một ngày Mị bừng tỉnh, muốn đi chơi. Mị quán lại tóc, Mị với tay lấy cái váy hoa vắt ở phía trong vách. A Sử nhìn thấy, nắm Mị, lấy thắt lưng trói hai tay Mị. Nó xách cả một thúng sợi đay ra trói đứng Mị vào cột nhà. Mị đau đớn, nồng nàn tha thiết nhớ những ngày đã qua. Còn A Phủ, anh bị đẩy vào bước đường ở nợ, “đốt rừng, cày nương cuốc nương, săn bò tót, bẫy hổ, chăn bò, chăn ngựa, quanh năm một thân một mình bôn ba rong ruổi ngoài gò ngoài rừng. Để rồi khi anh để hổ bắt mất một con bò, Thống lí Pá Tra bắt trói anh vào một cây cột trong góc nhà bằng dây mây quấn từ chân đến vai. Những việc làm tàn bạo ấy không chỉ hành hạ về mặt thể xác, nó còn bào mòn tinh thần con người, mỗi ngày, mỗi ngày.

Chúng có quyền bắt bớ, đánh đập, bắt làm nô lệ, gả bán, thậm chí có thể giết người một cách dã man (trong truyện có nhắc đến một người con gái bị trói đứng rồi chết và A Phủ thì suýt chết). Chỉ trong một truyện ngắn mà tác giả đã mô tả được bức tranh toàn cảnh về giai cấp thống trị Tây Bắc, giá trị hiện thực của tác phẩm thật là sâu sắc. Mị là một cô gái đẹp (tả gián tiếp ví như những đêm tình mùa xuân, con trai đến đứng ngắm đầu buồng Mị...), tài hoa (biết thổi khèn, thổi sáo, thổi lá cũng hay như thổi khèn) và giàu tình cảm. Vẻ đẹp của Mị gợi nhớ Kiều. Sinh ra trong một gia đình nghèo, Mị bị A Sử, con trai thống lí cướp về làm vợ để trừ nợ. Mị là vợ của A Sử nhưng thực ra chỉ là một người đầy tớ, một nô lệ của gia đình thống lí. Mị lặng lẽ như một con rùa trong xó cửa, quanh năm chỉ biết vui đầu vào những công việc lao động nặng nhọc “Tết xong thì lên núi hái thuốc phiện, giữa năm thì giặt đay, xe đay, đến mùa thì đi nương bẻ bắp... Bao giờ cũng thế, suốt đời suốt năm như thế. Con ngựa, con trâu làm còn có lúc, đêm nó còn được đứng gãi chân, đứng nhai cỏ, đàn bà con gái nhà này thì vùi vào làm việc cả đêm, cả ngày”. Ngày tết, A Sử trói Mị trong buồng tối rồi rủ bạn đi chơi. Tô Hoài, qua nhân vật Mị còn phản ánh những tập tục man rợ của các dân tộc vùng cao. Người đàn bà khi bị cướp về trình ma thì vô hình người đàn bà (mà Mị là điển hình) đã trói cả đời mình vào nhà ấy. Nếu chẳng may chồng chết thì người ấy phải làm vợ người khác trong nhà, có khi là một người anh chồng già lụ khụ, có khi là một người em chồng còn ở tuổi trẻ con, và nếu chồng lại chết, lại vẫn phải ở với một người đàn ông khác vẫn trong nhà ấy... Phải suốt đời ở trong nhà ấy. Mị chết dần chết mòn ở trong nhà của thống lí.

A Phủ cũng không dám nghĩ đến việc trốn do quyền lực khủng khiếp của nhà thống lí Pá Tra. Dù làm việc vất vả, khổ cực nhưng chỉ cần một sai lầm cũng khiến A Phủ phải chịu tội. Tai họa ập đến với A Phủ khi lỡ để hổ ăn mất một con bò. A Phủ bị trói vào cọc. Tính mạng của con người bị rẻ rúng chưa bằng một con vật.

Nhà thống lí mất một con bò, nhưng A Phủ lại phải trả giá bằng mạng sống của mình. Đó là một hành động dã man, mất nhân tính của bọn thống trị, coi thường mạng sống của người lao động chân chính. Nhưng cũng chính từ việc tố cáo, phơi bày thực trạng xã hội mà tác giả đã bày tỏ, thể hiện thái độ đồng cảm với những số phận bất hạnh.

Không chỉ vậy, giá trị nhân đạo của tác phẩm còn được thể hiện ở việc tác giả khẳng định, ngợi ca những phẩm chất tốt đẹp của người lao động. Mị vốn là một cô gái dân tộc xinh đẹp và tràn đầy sức sống. Nhưng hoàn cảnh đưa đẩy khiến cô gái ấy trở thành con dâu gạt nợ của nhà Thống lí Pá Tra.

Mị và A Phủ đã đi một một tháng đường rừng. Họ đến Phiềng Sa và đã thành vợ chồng - vợ chồng A Phủ. Họ tự dựng nhà dựng cửa làm ăn sinh sống ở Phiềng Sa. Họ mơ ước có một gia đình hạnh phúc. Nhưng giặc Pháp lại tràn đến Phiềng Sa. Gia đình A Phủ bị cướp bóc. A Phủ bị giặc Pháp bắt hành hạ. Nhưng A Phủ vẫn chưa hiểu được vì sao anh lại bị giặc Pháp bắt, anh lại “thù cán bộ” vì thằng Tây bảo anh nuôi cán bộ nên mới bắt lợn của anh, đánh đập anh, cắt tóc anh. Được A Châu giác ngộ, vợ chồng A Phủ đã tham gia đội du kích chống Pháp ở Phiềng Sa. Vợ chồng A Phủ đã từ đấu tranh tự phát vươn lên tự giác. A Phủ trở thành đội trưởng đội du kích Phiềng Sa. Mị đã giúp việc đắc lực cho A Phủ. từ đấu tranh giải thoát áp bức phong kiến, đến tham gia kháng chiến chống Pháp dưới sự lãnh đạo của Đảng, đó cũng là hiện thực sâu sắc của quá trình phát triển các dân tộc Tây Bắc dưới sự lãnh đạo của Đảng.

“Vợ chồng A Phủ” có giá trị hiện thực và nhân đạo sâu sắc. Tác phẩm đã phản ánh trung thực quá trình giác ngộ và vùng dậy của Mị và A Phủ, qua đó phản ánh được sự trưởng thành của các dân tộc Tây Bắc dưới ánh sáng của Đảng. Đồng thời tác phẩm cũng phản ánh được chính sách nhân đạo của Đảng đối với các dân tộc anh em là giải phóng người lao động bị áp bức, bóc lột, giải phóng mọi sức sống đang bị các thế lực thống trị kìm hãm, trói buộc. Chính vì có giá trị hiện thực và nhân đạo sâu sắc mà truyện “Vợ chồng A Phủ” có sức hấp dẫn và có giá trị bền lâu.

3. Ý nghĩa của giá trị nhân đạo trong Vợ chồng A Phủ

Tô Hoài là một nhà văn chuyên viết truyện ngắn với bút lực dồi dào. Không chỉ nổi tiếng với tác phẩm viết cho thiếu nhi mà các tác phẩm của ông còn mang đậm nét văn hóa, lối sống, nếp cảm nếp nghĩ của đồng bào dân tộc thiểu số miền núi phía Bắc. Tiêu biểu là tác phẩm: “Vợ chồng A Phủ”. Trong tác phẩm, người đọc thấy rõ được giá trị nhân đạo sâu sắc.

Trước tiên, tác phẩm đã tố cáo tội ác của giai cấp thống trị và phơi bày hiện thực xã hội miền núi Việt Nam trước Cách mạng tháng Tám. Trong truyện giai cấp cầm quyền ở Hồng Ngài chính là nhà thống lý Pá Tra. Gia đình thống lý lợi dụng cường quyền và thần quyền để áp bức những người dân lao động nghèo khổ trong đó có Mị và A Phủ.

Phân tích giá trị nhân đạo trong tác phẩm “Vợ chồng A Phủ” Bản thân cô Mị đang hồi hộp đêm hò hẹn đầu tiên, trong lòng đang ngập tràn hạnh phúc thì rơi xuống đáy sâu của nỗi bất hạnh trở thành con dâu gạt nợ của nhà thống lý. Bọn chúng còn lợi dụng tục “cúng trình ma” để hoàn chỉnh việc biến một người con gái xinh đẹp, có tài thổi sáo, hiếu thảo, chăm chỉ, tự trọng và nhất là yêu tự do, khát khao tình yêu trở thành một nô lệ. Thông qua đó, tác giả gián tiếp tố cáo sức mạnh của cường quyền và thần quyền đang đè nặng lên cuộc sống của nhân dân đồng bào miền núi.

Cảm hứng chủ đạo được thể hiện chủ yếu ở phần đầu, qua cuộc đời và số phận của Mị và A Phủ trong nhà thống lý Pá Tra. Đọc phần này, chúng ta xót xa cho Mị, cô gái Mèo đẹp người đẹp nét, giàu lòng yêu đời. Nhưng vì bố mẹ nghèo mà phải biến thành “con dâu gạt nợ” cho nhà thống lý Pá Tra. Cuộc sống ở đây đã biến một cô gái hồn nhiên, tràn đầy sức sống và giàu mơ ước trở thành một con người khắc khổ, sống lầm lũi như “con rùa nuôi trong xó cửa”, thậm chí nhiều lúc Mị cảm thấy mình không bằng một con vật “bây giờ Mị tưởng mình cũng là con trâu, mình cũng là con ngựa, là con ngựa phải đi ở cái tàu ngựa nhà này đến tàu ngựa nhà khác, ngựa chỉ biết việc ăn cỏ, biết đi làm mà thôi... con trâu con ngựa làm còn có lúc, đêm nó còn đợ đứng gãi chân, đứng nhai cỏ, đàn bà con gái trong cái nhà này thì vùi đầu vào làm việc cả ngày cả đêm”...Mị không chỉ bị bố con A Sử bóc lột về sức lao động mà còn bị chứng hủy hoại cả cuộc sống tinh thần, bị dập tắt mọi suy nghĩ cũng như nguyện vọng của cô gái trẻ. Đã mấy tháng trời đêm nào Mị cũng khóc. Đã có lúc cô

muốn tìm đến cái chết nhưng vì thương cha nên cô không thể chết, đành quay lại cuộc đời nô lệ để trả nợ cho cha.

Không chỉ có nhân vật Mị bị bóc lột mà bên cạnh đó có A Phủ. A Phủ vốn là một thanh niên tràn đầy sức sống, khỏe mạnh, gan dạ, lao động giỏi vậy mà chỉ vì một lần đánh nhau với A Sử - con trai thống lí Pá Tra. A Phủ trở thành kẻ đi ở đợ cho nhà thống lí. Cũng như Mị, những ngày sống ở nhà thống lí A Phủ chịu biết bao sự dày dọạ cả về thể xác lẫn tinh thần. Để rồi trong gian khổ hai con người này đã gặp nhau ở sự đồng cảm sâu sắc, ở tình thương con người có cùng cảnh ngộ.

Nếu xem xét giá trị hiện thực của một tác phẩm như là sự phản ánh chân thật cuộc sống, thì "Vợ chồng A Phủ" quả là bản cáo trạng hùng hồn về nỗi thống khổ của người phụ nữ miền núi, vừa chịu gánh nặng của chế độ phong kiến, vừa bị trói chặt trong xiềng xích của thần quyền và cường quyền. Tâm lý nơm nớp sợ "con ma nhà Thống Lí" đã nhận mặt mình từ buổi bị bắt về "Cúng trình ma" là một ám ảnh ghê gớm đè nặng suốt cuộc đời Mị. Ngay cả đến khi Mị đã trốn thoát khỏi Hồng Ngài, cô vẫn còn run sợ trước sức mạnh ấy. Bấy nhiêu thôi cũng đủ thấy bọn thống trị đã thâm hiểm, tàn độc đến nhường nào trong nghệ thuật "ngu dân" để dễ trị.

Có thể nói, nhà văn đã không hà tiện cung cấp cho người đọc những chi tiết có giá trị bóc trần bản chất xã hội vô nhân đạo, ở đó thân phận người dân nghèo mới mong manh bất ổn làm sao! Ta sửng sờ trước cảnh cô Mị lặng lẽ ngồi lơ lửng trong những đêm đông buốt giá, thằng chồng thì đi chơi về khuya ngựa tay đánh Mị ngã dúi xuống đất. Lại còn có cái hình ảnh nhức nhối phũ phàng: người con gái bị trói đứng vào cột trong buồng tối, bị trói chỉ vì muốn đi chơi tết như bạn bè. Sự bất lực của Mị tràn theo dòng nước mắt chua chát trên má môi mà không có cách gì lau đi được.

Những chi tiết như vậy làm cho bức tranh hiện thực nói rộng thêm dung lượng và linh động thêm. Sự xuất hiện của nhân vật chính A Phủ tạo thêm tình huống để hoàn chỉnh bức tranh đó. A Phủ xuất hiện trong một thân phận hoàn toàn khác nhưng lại có chung một dòng chảy với cuộc đời Mị: dòng chảy đến nhà thống lí Pá Tra.

Bằng sự am hiểu cuộc sống và khả năng phân tích những vấn đề sắc bén, nhất là bằng ngòi bút miêu tả tâm lí tinh tế, Tô Hoài đã tái hiện chân thật và sinh động cuộc hành trình từ đau khổ, tối tăm ra phía ánh sáng cách mạng của những người dân lao động với chế độ cũ. Tác phẩm đem lại cho bạn đọc nhận thức đúng đắn về con đường cách mạng dân tộc dân chủ ở nước ta. Ngoài ra giá trị hiện thực của truyện còn được gia tăng bằng màu sắc địa phương rất đậm nét với cảnh sắc, phong tục, sinh hoạt của người Mèo, bằng bản sắc tâm hồn độc đáo của các nhân vật. Cùng một số phận, một cảnh ngộ, những diễn biến tâm lí của Mị rất khác A Phủ. A Phủ mạnh mẽ, bộc trực, dứt khoát. Mị dường như chính chắn hơn nhưng lại yếu đuối hơn.

Giá trị nhân đạo của tác phẩm, sâu sắc nhất là sự trân trọng khát vọng tự do, hạnh phúc và phẩm chất tốt đẹp của người nông dân cùng khổ. Ngòi bút Tô Hoài từng bước rọi sâu khám phá vào miền thân u của thế giới nội tâm nhân vật, ông hiểu tâm tư, nỗi niềm và khát vọng của họ. Không chỉ trân trọng khát vọng tự do của Mị và A Phủ mà còn đồng tình với tinh thần phản kháng, đấu tranh của họ; đồng thời vạch ra cho họ con đường giải phóng.

Tóm lại "Vợ chồng A phủ" mang ý nghĩa tư tưởng nhân đạo sâu sắc. Nó được tạo nên bởi niềm cảm thông sâu sắc với nỗi đau của con người, sự nâng niu nét đẹp tâm hồn mà hơn cả là sự hướng tới giải phóng cho con người tiêu biểu là số phận của Mị và A Phủ.